

el davantal de pere calders

Sembla que fou ahir que teníem 12 anys

El president del govern espanyol, en el transcurs de la seva intervenció en la cimera de caps d'Estat i de govern de la CSCE, va fer gairebé alhora dues afirmacions que a mi em sembla que cal matisar. D'una banda, Felipe González digué que era necessari acabar amb "vestigis anacrònics" com l'anomenat contenció de Gibraltar. De l'altra, afirmà que era indispensable evitar "qualsevol temptació que conduïxi als nacionalismes exacerbats".

És lògic que en una Europa futura no existeixin colonialismes de cap mena. Però prenent-ho d'una manera rotunda i al peu de la lletra. El president espanyol va recalcar que l'exaltació de les diversitats nacionals motivà el paroxisme de la rivalitat, amb dos conflictes que arrasaren el continent en el curs d'una generació. Tanmateix, no es pot pas oblidar que els "nacionalismes exacerbats" que ocasionaren guerres foren els d'Estats poderosos que, opressors de nacions petites, pretenien de mantenir i créixer el seu domini polític, econòmic i militar.

Precisament, un dels punts fonamentals que caldrà debatre en el procés de la construcció de la nova Europa són els drets de les petites nacions naturals que encara sofreixen "l'anacronisme" de veure's sotmeses i sovint dividides per Estats artificials. El problema és tan evident que entre les resolucions preses en la

reunió de la CSCE hi figura com a bàsica la que reclama respecte per a la identitat de les minories nacionals. Si això no es fa i, per descomptat, ben fet, la construcció d'Europa es bastirà amb materials defectuosos.

M'ha correspost, fa poc, l'honor d'escriure unes ratlles liminars per a un llibre inèdit de Joan Oliver, *Temps, records*, en una edició a càrrec de la Fundació La Miràcia. Aquesta entitat es proposa dedicar una atenció prioritària als autors que han entrat a la història de la nostra literatura amb el nom de Grup de Sabadell.

En *Temps, records* l'Oliver explica les seves memòries fins a l'edat de dotze anys, que són, justament, els que ell i jo ens duïem de diferència. O sigui que jo vaig néixer quan en Joan Oliver ja era un noi a frec de l'adolescència i havia acumulat unes remembrances que, ja de gran, acordà de no continuar en lletra escrita perquè (paraules seves): "Les memòries adultes és millor de no escriure-les, per a evitar enemistats sorolloses".

És curiós que la lectura dels records d'infantesa d'un amic molt estimat m'hagin fet present que el segle vint va començar

amb una certa parsimònia, en contrast amb la seva galopada final. Ho dic perquè moltes evocacions infantils de l'Oliver encara amb reminiscències molt vives que jo he conservat dels meus anys de nen. L'Oliver explica, per exemple, que col·leccionaven cromos, ell i una gran part de nens de la seva època. I jo i els meus coetanis de l'edat tendra, també. Això, llegit ara, no sembla tenir res de particular, si no és que es tractava de cromos amb arguments de serial referits, quasi exclusivament, a guerres d'aquells temps. La interpretació gràfica d'algunes topades bèl·liques va tenir un gran èxit entre el col·leccionisme infantil. L'Oliver esmenta la guerra russo-japonesa i se n'hi podrien afegir d'altres, com ara l'explosiva situació dels Balcans. No estic segur que aprenguéssim gaire geografia, però ens eren familiars els noms d'uns quants països remots: Bòsnia, Hercegovina, Sèrbia, Montenegro, Croàcia, Elovènia, Moldàvia, Valàquia, Ucraïna, Bessaràbia, Bucovina... I uns quants més, a l'Est, a l'Oest, al Nord i al Sud. El segle s'acosta a la seva fi i semblava que tot això eren noms esborrats per les guerres. Però n'hi ha que retornen i probablement en reviuran més. Algunes coses que semblaven mortes, resulta que tan sols estaven mal enterrades.

Pere Calders